

Fes teva la cultura popular

Programa d'activitats educatives
a les Cases de la Festa

Curts i llargs a pas de sardana

Cicle mitjà i cicle superior d'educació primària

Índex

1. INTRODUCCIÓ	3
1.1. Presentació	
1.2. Objectius didàctics	3
1.3. Activitats	4
2. PREVISITA	5
2.1. Preparats per a una festa ben grossa?	5
a) Presentació	5
b) Contingut	5
- Preparats per a una festa ben grossa?	5
- Què fa especial la festa?	6
- I tu, com la faries?	7
c) Cloenda	8
2.2. Curts i llargs a pas de sardana	8
a) Presentació	8
b) Contingut	8
- Curts i llargs a pas de sardana	8
- La sardana	9
c) Cloenda. Informacions sobre la visita	10
3. VISITA. Curts i llargs a pas de sardana	11
3.1. Dades tècniques	11
3.2. Presentació i propòsit	11
3.3. Objectius	11
3.4. Continguts de la sessió	11
4. POSTVISITA	12
4.1. Presentació	12
4.2. Fes teva la festa	12
4.3. Per anar més enllà	13
ANNEX 1: Fitxes per a l'alumnat de cicle mitjà i cicle superior d'educació primària	14
ANNEX 2: Recursos	20

1. Introducció

1.1. Presentació

La Xarxa de Cases de la Festa ofereix als centres educatius de la ciutat un programa d'activitats l'objecte de les quals és **divulgar la cultura tradicional i popular d'una forma participativa i motivadora**.

En elaborar la proposta que teniu a les mans, s'ha trobat fonamental destacar **el valor de la cultura popular i tradicional com a patrimoni viu**. Es parteix de la concepció que els esdeveniments populars (les festes, els aplecs, les trobades...) són un element clau de la vida social i cultural d'una ciutat. En viure'ls, es reforça el sentiment d'identitat cultural, transmesa de generació en generació, proporcionant als membres de la comunitat un sentit de continuïtat, cohesió social i pertinença.

A més, el material que tot seguit us presentem, emfatitza el fet que per mantenir viu aquest patrimoni es requereix la **participació** de tothom, ja sigui gaudint d'aquestes activitats culturals com a espectadors o essent part activa de la seva posada en escena.

També es pretén que els infants coneguin aquestes activitats i s'hi endinsin per descobrir el seu valor social i personal. Social perquè permeten formar-ne part i compartir amb el grup, la qual cosa és un clar exemple de **col·laboració, generositat i convivència**. Però també personal, com a protagonistes de l'acció, l'espectacle i la vivència, a través de la **implicació en el territori i el reforç de la identitat en un món canviant**.

En conclusió, l'activitat els ha de permetre accedir a **experiències d'un alt valor personal i cultural, com són la participació, la identitat cultural, la cooperació o la implicació en el territori**, connectant-lo i vinculant-lo amb una societat, amb el seu entorn proper, amb una història i amb la seva capacitat d'evolució i transformació.

1.2. Objectius didàctics

La proposta planteja que l'alumnat sigui competent per:

1. Identificar algunes de les singularitats de les activitats de cultura popular i tradicional a través de la comparació i el contrast amb altres activitats col·lectives perquè reconeguin els valors socials que tenen implícits (generositat, respecte a la diversitat, col·laboració, etc.).
2. Associar la cultura popular amb activitats riques, engrescadores i capaces de seduir públics molt diferents, a partir de situar-les en entorns festius col·lectius, per reconèixer-ne el valor d'identitat col·lectiva i de cohesió social en la vida de les ciutats.
3. Manifestar curiositat i interès per aquestes activitats perquè cooperin en la posada en escena d'aquestes experiències i perquè s'animin a mantenir viu aquest patrimoni cultural.

1.3. Activitats

Per a l'alumnat del cicle mitjà i cicle superior d'educació primària s'ofereix la possibilitat que el grup classe s'adrexi a un equipament de la Xarxa de les Cases de la Festa per participar en el taller **Curts i llargs a pas de sardana**, relacionat amb aquesta emblemàtica dansa.

Més enllà d'aquesta experiència, per dotar-la de significació i funcionalitat es planteja un treball complementari, per realitzar a l'aula, centrat en la cultura popular i tradicional que evidenciï la importància d'aquestes manifestacions culturals en la vida col·lectiva de la ciutat.

Així doncs, el programa d'activitats que tot seguit us presentem es concreta de la següent manera:

	Activitat	Descripció	Lloc i temps estimat de desenvolupament	Material docent	Fitxes alumnes
PRE-VISITA	Preparats per a una festa ben grossa?	Presentació del tema: la cultura popular i tradicional	Aula 2 h	x	x
	Curts i llargs a pas de sardana. <i>Presentació</i>	Activitat de motivació i activació de coneixements previs sobre la sardana	Aula 50 min	x	x
VISITA	Curts i llargs a pas de sardana. <i>Taller</i>	Activitat lúdica d'experimentació sobre la sardana	Cases de la Festa 2 h	x	
POST-VISITA	Fes teva la festa	Propostes d'activitats i dinàmiques per concloure l'activitat o projectar-la.	Aula	x	

Aquest dossier detalla la proposta descrivint les activitats i aportant orientacions didàctiques per desenvolupar-la a l'aula. D'altra banda es compta amb un material directament adreçat a l'alumnat perquè faci de suport a l'activitat.

2. Previsita

2.1. Preparats per a una festa ben grossa?

a) Presentació

Aquesta primera activitat es presenta com un treball previ a l'aula que permet emmarcar l'experiència que s'aborda des del programa d'activitats educatives de les Cases de la Festa per a aquestes edats. La seva funció és activar les informacions prèvies que els alumnes tenen sobre el tema i presentar els conceptes clau sota els quals es treballa el programa per a aquestes edats.

La proposta contempla el desenvolupament en dues sessions, però en funció de l'interès dels alumnes i del temps de què disposem podem ampliar-la o escurçar-la.

L'activitat s'estructura en els moments següents:

- Presentació. *Preparats per a una festa ben grossa?* (30 min)
- *Què fa especial la festa?* (20 min)
- *I tu, com la faries?* (40 min)
- *Cloenda de l'activitat* (10 min)

b) Contingut

Preparats per a una festa ben grossa?

En Jordi, la Belinda i la Yasmina revisen un cartell de festa major. Al programa de festes es parla d'activitats de **cultura popular i tradicional**. A què es refereix? A partir d'aquesta presentació es comparteix amb l'alumnat aquest concepte perquè facin suposicions sobre quines activitats es presenten sota aquest títol. Tot i que més endavant els personatges fan una breu presentació dels termes, serà interessant que els infants comparteixin les seves primeres suposicions. D'aquesta manera podrem saber fins a quin punt estan familiaritzats amb els conceptes que es tractaran.

Un cop presentat el tema podem passar a llegir les aportacions dels personatges. La fitxa els demana que relacionin cada aportació amb un conjunt de fotografies. A través d'aquestes s'intenta exemplificar aspectes clau relacionats amb la cultura popular i la seva riquesa com a patrimoni immaterial i viu d'un poble o país. L'alumnat haurà de relacionar cada comentari amb un grup de fotografies i haurà d'explicar el perquè de la relació. Tot seguit compartim amb vosaltres els criteris seguits per fer aquesta relació:

Jordi: memòria, innovació, diversitat.

Belinda: participació, col·laboració, generositat.

Yasmina: identitat, cohesió social i emoció.

Cicle mitjà i cicle superior
d'educació primària

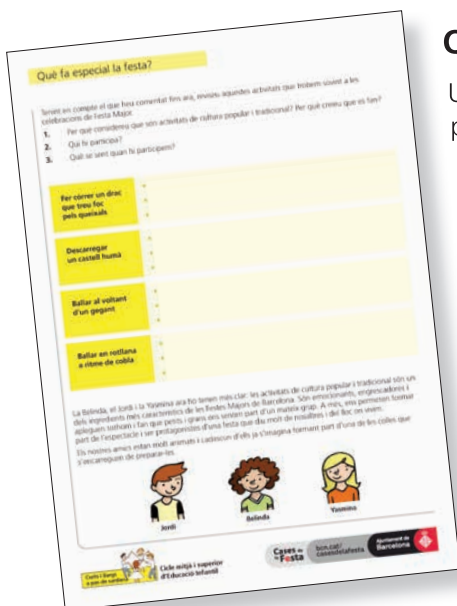
Fes teva
la cultura
popular

A la posada en comú podem portar el debat una mica més enllà i demanar que, amb les seves pròpies paraules, defineixin què és la cultura popular i tradicional, que posin exemples i que pensin en mostres representatives.

Cal tenir en compte que el nivell d'informació entre uns i altres pot ser molt diferent. Hi ha famílies que viuen amb intensitat aquestes activitats i altres que no hi paren tanta atenció. Per aquest motiu, el nivell de coneixement a l'aula pot ser molt divers. Convé dedicar temps perquè uns i altres s'expliquin, presentin davant del grup les seves experiències i comparteixin els dubtes i les emocions que aquestes activitats provoquen.

També cal parar atenció en el fet que les activitats de cultura popular i tradicional formen part del patrimoni cultural viu. Costums, celebracions, balls, músiques... formen part d'aquesta riquesa cultural, que pren formes diverses a cada territori i evoluciona al ritme de la seva societat. Si el grup és culturalment divers, serà molt enriquidor destinar un temps a comentar altres manifestacions de cultura popular i tradicional, comparar-la amb les activitats que s'han presentat i descobrir els elements que unes i altres poden compartir, com la participació, la celebració o la gresca i la diversió que provoquen. A més, es pot reflexionar sobre com s'han anat integrant al territori altres manifestacions culturals tradicionals d'altres pobles, les quals enriqueixen aquest patrimoni i són un element de cohesió social.

Finalment, es recomana que es tingui en compte l'experiència a l'escola respecte a les manifestacions de cultura popular. La castanyada, el concert de Nadal, el carnestoltes o els jocs florals també són activitats de cultura popular. Els alumnes les han viscut any rere any i serà interessant que reconeguin en aquestes festes de l'escola la voluntat de compartir, de fer la festa entre tots, de gaudir plegats d'una oportunitat que ens ofereix la nostra cultura de sentir-nos vinculats amb el territori, amb el lloc on vivim i identificar-nos-hi.

Què fa especial la festa?

Un cop plantejat el tema arriba el moment de relacionar les activitats de cultura popular i tradicional amb algunes de les activitats que es desenvolupen a les Cases de la Festa.

Es proposa a l'alumnat que, en petits grups (poden ser els mateixos amb què han treballat el contingut anterior) destaquin els aspectes que relacionen aquestes activitats amb la cultura popular. Les preguntes intenten ser prou obertes perquè cadascú elabori els seus propis arguments.

Què les caracteritza com a activitats de cultura popular i per què es fan?

Qui hi participa?

Què creus que se sent en participar-hi?

Cicle mitjà i cicle superior d'educació primària

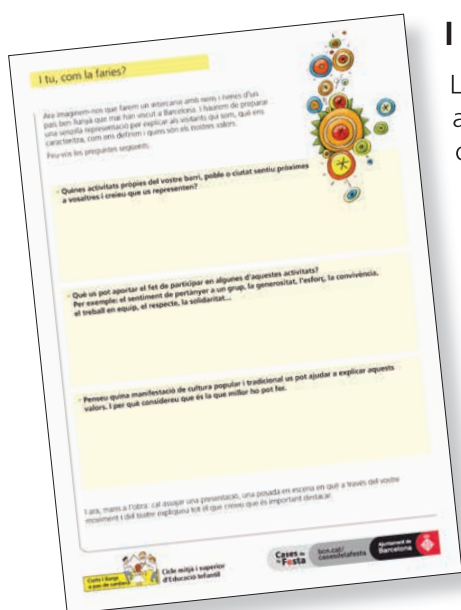
Fes teva la cultura popular

La posada en comú serà un bon moment per copsar fins a quin punt entenen el sentit d'aquestes manifestacions i alhora ens permetrà reforçar els aspectes que considerem oportuns. A partir de les respostes dels alumnes, el docent ha de permetre arribar als tres aspectes clau que transmeten aquestes activitats:

- 1. Per què es fan?** A partir d'aquesta pregunta hem d'arribar al valor **TRADICIONAL**. Les activitats es fan perquè contenen aspectes clau del poble, de la seva tradició i de la forma en què els seus habitants han gaudit des de fa molt de temps, perquè han passat de pares a fills. En el transcurs del temps i gràcies al seu caràcter obert, han anat incorporant elements nous que les han enriquit i les han fet evolucionar (respecte a la diversitat, patrimoni viu, memòria, identitat en un món canviant).
- 2. Qui hi participa?** A partir d'aquesta pregunta hem d'arribar al valor **POPULAR**. Són activitats participatives obertes a tothom que organitzen els veïns i les veïnes i en les quals pot participar tota la ciutadania. Són manifestacions col·lectives que es viuen en grup i que permeten que aspectes com la col·laboració, l'esforç, l'ajuda mútua, la generositat i el respecte envers els altres facin de motor per a la seva posada en marxa.
- 3. Què creus que se sent en participar-hi?** A partir d'aquesta pregunta hem d'arribar al valor d'**IDENTITAT CULTURAL**. Aquestes activitats estan arrelades a un territori, són pròpies del lloc on vivim. I en participar-hi, gràcies al fet que permeten compartir sentiments, emocions i diversió, fan que ens identifiquem amb aquest lloc, perquè faciliten l'arrelament i la pertinença de tots i ens conviden a participar-hi i a crear conjuntament. El valor d'identitat cultural s'entén com el fet d'estar en un entorn amable, on convivim i aprenem a viure i gaudir tots plegats, per poder així construir, créixer i avançar col·lectivament.

Després de posar en comú l'activitat anterior, per reforçar els aspectes clau que es plantegen, podem animar tot el grup a pensar en altres activitats que responguin als conceptes popular, d'identitat cultural o tradicional, però que no els reuneixin tots. Per facilitar-los que descobreixin els valors que amaguen activitats com els castellers, els diables o els gegants, podem iniciar el debat plantejant que analitzin sota aquests paràmetres activitats com ara veure la televisió, el futbol o pujar a atraccions de fira.

En funció del coneixement del grup, si ho creiem necessari, podem presentar materials multimèdia que permetin conèixer amb més detall els personatges, les activitats i les seves característiques. Al final d'aquest document trobareu un seguit de recursos que us poden servir de suport.

I tu, com la faries?

La darrera activitat planteja un cas hipotètic, en el qual els alumnes han estat convidats a participar en un intercanvi amb nens i nenes d'altres cultures. En funció del que coneixen i de les reflexions que han compartit entorn de la cultura popular, hauran d'elaborar una proposta que els permeti presentar-se, tot informant de qui són, d'on vénen i quins valors els representen. Per dur a terme aquest treball dividirem el grup classe en petits subgrups amb els quals hauran de donar resposta a les preguntes següents:

- Quines activitats senten pròximes i els representen?
- Què els aporten aquestes activitats i a quins valors les associen?
- Quina manifestació cultural explica aquests valors?

Curts i llargs
a pas de sardana

Cicle mitjà i cicle superior
d'educació primària

Fes teva
la cultura
popular

L'objectiu és que esmentin els valors que atribueixen a les activitats seleccionades per explicar com s'hi identifiquen.

Un cop contestades les preguntes, cada subgrup haurà de triar l'activitat que més els encaixi i els sedueixi i haurà de fer una breu representació a l'aula de la seva peça. Amb aquesta, simularan l'activitat de cultura popular i presentaran els valors que volen destacar-ne i els elements identificatius que hi troben.

Si el grup se sent animat podem deixar-los temps perquè guarneixin la seva representació amb maquillatges, disfresses o elements que els permetin fer més vistosa la seva posada en escena. Al final d'aquest document, a l'apartat de recursos, trobareu informacions i recursos multimèdia que els poden ajudar a preparar l'escenificació.

c) Cloenda de l'activitat

En finalitzar la sessió convé remarcar els objectius plantejats a l'inici de la proposta per copsar l'acord o desacord dels alumnes amb les afirmacions següents:

- Les activitats de cultura popular i tradicional permeten la participació de tothom a les festes populars (grans, petits, mitjans...), ja sigui fent la festa o gaudint-la.
- Tothom que ho vulgui pot formar part d'una colla d'activitats de cultura popular i tradicional.

Aquest moment també ofereix l'oportunitat d'informar el grup de la realització de la visita que faran a les Cases de la Festa, on tindran l'oportunitat de descobrir un equipament i una activitat molt vinculada amb la festa, la cultura popular i tradicional i la participació ciutadana.

2.2. Curts i llargs a pas de sardana

a) Presentació

Aquesta activitat es planteja com activitat de preparació a la visita de les Cases de la Festa.

La intenció és presentar la temàtica i crear expectatives respecte a l'activitat que es desenvoluparà a la Casa de la Festa generant entre l'alumnat curiositat i interès pels balls populars i, especialment, per la sardana.

La proposta contempla els moments següents:

- Presentació de l'activitat. *Curts i Llargs a pas de sardana* (15 min)
- *Les danses populars* (15 min)
- La sardana (15 min)
- Cloenda. *Informacions sobre la visita* (10 min)

b) Contingut

Curts i llargs a pas de sardana

A l'inici del material de l'alumne es fa una senzilla presentació del tema que es treballarà al llarg de la sessió i que posteriorment aprofundiran a les Cases de la Festa.

En presentar la proposta als infants podem demanar què saben sobre el tema i connectar-lo amb tots els balls populars. Preguntes com per què creuen que existeixen els balls, quins troben que són els més famosos o quina opinió en tenen, poden ser un bon punt d'inici d'una conversa per descobrir la importància d'aquestes activitats a les comunitats, per les possibilitats d'expressió i vivència col·lectiva que suposen.

D'altra banda, també podem aprofitar per introduir el tema de la sardana. El fet que hagi estat reconeguda pel Govern de la Generalitat de Catalunya com a **"element patrimonial festiu d'interès nacional"** o que es consideri el ball nacional de Catalunya pot obrir un col·loqui interessant sobre el seu valor o la seva vinculació amb el nostre territori.

Aquesta presentació serà molt més rica si l'acompanyem d'alguna audició per reconèixer la música que interpreta la cobla.

Tot plegat permetrà saber quin és el punt de partida de l'alumnat i la seva disposició envers el tema, cosa que ens permetrà ajustar la informació necessària i elements de motivació per fer més significativa l'activitat a les Cases de la Festa.

Feta la presentació, convé remarcar que si bé és cert que la sardana és prou singular, en primer terme és un ball popular. Investigar sobre aquest concepte ajudarà a situar-ne el significat i les característiques de tradició i sentiment col·lectiu. Per fer-ho es planteja que el grup la reconegui entre altres balls populars catalans.

LA SARDANA: en rotllana i agafats de les mans, els dansaires segueixen el ritme de la música a passos llargs i curts. La tenora, el flabiol i el contrabaix els acompanyen.

BALL DE GITANES: els gitanos i les gitanes van teixint trenes i cordons amb vetes de colors tot movent-se al ritme de les cançons.

BALL DE BASTONS: els dansaires piquen amb els seus bastons els dels altres al ritme de la gralla, els tabals o el sac de gemecs.

BALL DE CASCAVELLS: amb picarols als camals i les faldilles, els dansaires boten i repiquen perquè el soroll festegi l'inici de la festa o un esdeveniment important i digne d'alegria.

Fer aquesta senzilla aproximació ha de permetre parlar d'altres danses populars que els alumnes coneguin, per connectar amb el sentiment que els provoca i parlar de les situacions en què les han vist o viscut i les sensacions que els han acompanyat o aspectes relacionats amb la seva simbologia.

La sardana

Pel que fa a la sardana, es planteja compartir amb l'alumnat algunes peculiaritats d'aquest ball. Per fer-ho es planteja revisar algunes afirmacions i detectar si són certes o no. Probablement no tindran totes les respostes a l'abast, per la qual cosa recomanem que facin una petita recerca a través d'Internet o demanant a persones del seu entorn proper (familiars o esbarts del barri).

L'objectiu és reconèixer algunes peculiaritats d'aquest ball:

- Per ballar la sardana no cal un nombre fix de dansaires i només cal un mínim de dues persones agafades de les mans per considerar que la rotllana està formada.
- Es balla cap a la dreta i cap a l'esquerra, a un tempo bastant estable, sovint amb un aire lent i concentrat, però en altres moments més animat.
- És una dansa no exclouent, qualsevol persona i en qualsevol moment del ball pot afegir-se individualment o en parella a la rotllana (tret que es tracti d'un concurs o una exhibició).

Cicle mitjà i cicle superior d'educació primària

Fes teva la cultura popular

- La cobla és la formació musical que interpreta la música de la sardana. Generalment consta de 12 instruments tocats per 11 músics. Cinc d'aquests instruments (tenora, tible, fiscorn, flabiol i tamborí) són instruments típicament catalans.
- Normalment es balla amb els braços estesos, ben amunt en els llargs i abaixats en els curts. A més hi ha un moment en què es fa una petita pausa en la qual els balladors abaixen els braços i es queden ben quietes mentre el flabiol toca unes breus notes com a solista.
- Acabada la sardana, la cobla toca el darrer acord amb un cop sec. En aquest moment els dansaires avancen els braços en direcció al mig de la rotllana en senyal de comiat. És un bonic gest que celebra el fet d'haver-se sentit un grup harmoniós on cada persona ha format part d'un tot.

Tenint en compte aquestes informacions, la solució a les afirmacions exposades seria la següent:

Per ballar una sardana necessites formar un grup de, com a mínim, cinc persones. *FALS*, amb dues persones pot ser suficient, tampoc cal ser parells o senars.

Qualsevol persona i en qualsevol moment del ball pots afegir-te a la rotllana i ballar. *CERT*, és una dansa que no exclou.

En ballar la sardana has de seguir sempre un ritme lent. *FALS*, si bé és cert que el ritme és sovint lent, a voltes es torna més animat i segueix un tempo més ràpid, en el qual la rotllana gira de forma animada.

La música de la sardana ha de ser interpretada per una cobla. *CERT*, a més les peces de música que interpreten per ballar-la també s'anomenen sardanes.

En ballar-la sempre has de tenir els braços ben amunt, no es poden abaixar mai. *FALS*, els braços han d'estar ben amunt en els llargs i abaixats en els curts.

Al final de la sardana has d'avançar els braços cap al mig de la rotllana en senyal de comiat. *CERT*, aquest és el bonic gest que sempre posa el punt final al ball.

c) Cloenda de l'activitat. Informacions sobre la visita

Aquest serà el moment de presentar la visita a les Cases de la Festa i compartir amb l'alumnat quan s'hi anirà i què hi faran i aprofitar per recordar tots els aspectes relacionats amb les sortides que feu.

Aquesta activitat no es fa a totes les cases de la Xarxa de Cases de la Festa. Al web <http://www.bcn.cat/casesdelafesta/educacio> trobareu la informació actualitzada.

A l'apartat de recursos trobareu alguns enllaços, llibres i altres referències relacionades amb la sardana.

3. Visita. Curts i llargs a pas de sardana

Aquesta activitat suposa el moment de participar en una experiència directa relacionada amb el món de la sardana.

3.1. Dades tècniques

Grups	Grup classe de: 3r, 4t, 5è i 6è d'educació primària
Durada de l'activitat	Dues hores
Lloc de realització	Al web http://www.bcn.cat/casesdelafesta/educacio trobareu la informació pertinent.

3.2. Presentació i propòsit

L'activitat se centra en descobrir de prop el ball de la sardana, tant la tècnica com els elements que en formen part i una mica d'història.

En acabar l'activitat el grup ha de reconèixer la música de la sardana, conèixer-ne els passos més emblemàtics i la forma característica de ballar-se en rotllana.

En darrer terme, es vol apropar aquest ball a la canalla, desmitificar que sigui un ball seriós i poc animat i recuperar la part més popular d'aquesta dansa històrica.

3.3. Objectius

De forma general, els plantejaments didàctics de l'activitat persegueixen els objectius següents:

- Valorar positivament la implicació i participació en un projecte de cultura popular i tradicional a partir d'experimentar la col·laboració, la il·lusió compartida, el repte comú i el goig de l'èxit perquè sentin interès a participar i formar part d'una associació de cultura popular i tradicional com poden ser les sardanes.
- Descobrir el ball de la sardana practicant-la per tal de conèixer les sensacions de ballar coordinadament i els valors relacionats amb la cultura tradicional i popular.

3.4. Continguts de la sessió

La seqüència de l'activitat "Curts i llargs a pas de sardana" s'estructura en tres fases:

- **Fase inicial:** es presentarà l'activitat que es durà a terme durant la sessió d'una forma motivant i engrescadora i es contextualitzarà l'acció en el marc de la cultura popular i tradicional.
- **Fase de desenvolupament:** a través de dinàmiques lúdiques i de practicar passos de sardana coneixeran més els elements que conformen aquest ball i com es balla.
- **Fase de síntesi:** s'experimentarà l'emoció de ballar i escoltar una sardana tot practicant-la. Es plantejarà de quina manera es poden continuar aprenent i descobrint, més a fons, aspectes relacionats amb la temàtica treballada.

La visita es realitza fent la reserva a través del PAE (Programa d'activitats escolars del Consell de Coordinació Pedagògica de Barcelona) www.bcn.cat/educacio/pae.

o directament des del web de les Cases de la Festa <http://www.bcn.cat/casesdelafesta/educacio>.

4. Postvisita

4.1. Presentació

Aquesta darrera fase té per objectiu tancar el procés encetat amb el **Programa d'activitats educatives de les Cases de la Festa**.

Un cop realitzades les activitats a l'aula i a les Cases de la Festa, es planteja un tancament sota dos enfocaments:

- Generalista, centrat en la cultura popular i tradicional, en el qual es destacarà el valor de ser protagonistes d'unes activitats culturals emocionants, properes i espectaculars que estan arrelades a la ciutat i que fan que aquesta sigui més divertida, amable i participativa.
- Centrat en l'activitat desenvolupada a les Cases de la Festa, en aquest cas la sardana, en el qual recordaran l'experiència viscuda i tot el que s'ha descobert a través de les activitats realitzades.

Tot seguit es planteja una proposta que pot respondre, amb senzilles variacions, a tots dos enfocaments alhora.

4.2. Fes teva la festa

L'objectiu de la seqüència és interioritzar els conceptes **popular, tradició i cultura**. Per tant, es demanarà als alumnes que dissenyin un cartell de la Festa Major incorporant aquests tres aspectes.

Per fer-ho, dividirem el grup en quatre subgrups i els proporcionarem revistes, cartells de la festa major d'anys anteriors i fotografies de la sortida realitzada, que els serviran de material de partida.

També demanarem als alumnes que investiguin o pensin en altres festes majors o activitats populars, tradicionals i culturals, tant de Barcelona com d'altres pobles o ciutats que coneguin, fins i tot les que han viscut des de l'escola, com la castanyada, el carnestoltes o la celebració de Sant Jordi. Ens interessa que reflexionin també sobre el fet que cada poble té les seves pròpies tradicions culturals i populars i que totes són igual de valuoses.

Després de la reflexió anterior i amb la informació recollida, cada grup elaborarà un cartell d'una festa major, on es destaquï la participació de tots els ciutadans i ciutadanes, la història que hi ha darrere de les activitats triades i també les emocions que desperten ens tots els que les comparteixen.

Finalment, es compartiran els cartells i cada grup explicarà per què ha triat les imatges o els textos que el configuren. Entre tots, votarem el cartell que ens agradaria que representés la festa del nostre barri.

L'activitat pot durar dues sessions. La primera, per compartir tot el que saben i han viscut sobre les activitats de cultura popular i cercar informació i materials. I la segona, per crear la seva composició i exposar-la davant la resta del grup.

Tots els treballs poden estar exposats a l'aula o els passadissos de l'escola per compartir amb la resta d'alumnes i les famílies l'experiència viscuda.

Una altra forma de poder destacar el que han après entorn de la cultura popular i tradicional seria elaborar un joc de preguntes i respostes, seleccionant continguts i imatges que permetin concretar i presentar de forma atractiva les diferents informacions sobre la cultura popular i tradicional.

4.3. Per anar més enllà

Conscients de tota la versatilitat i riquesa del tema, es planteja que aquest tancament també pugui esdevenir un recurs interessant per plantejar als alumnes noves propostes que projectin l'activitat cap a una de nova.

En aquest sentit, al material de recursos trobareu un munt d'activitats (plàstiques, de descoberta, experimentació, musicals, lingüístiques...) associades a la sardana i a la resta de manifestacions de cultura popular i tradicionals que es treballen al **Programa d'activitats educatives de les Cases de la Festa**. A través d'aquestes es podran obrir noves vies de curiositat i estímul a la descoberta d'aquesta **cultura intangible que és patrimoni dels barcelonins i barcelonines**.

Curts i llargs
a pas de sardana

Cicle mitjà i cicle superior
d'educació primària

Fes teva
la cultura
popular

ANNEX 1

Fitxes per a l'alumnat de cicle mitjà i cicle superior d'educació primària

Curts i llargs
a pas de sardana

Cicle mitjà i cicle superior
d'Educació Primària

Cases de
la Festa

[bcn.cat/
casesdelafesta](http://bcn.cat/casesdelafesta)

Ajuntament de
Barcelona

Preparats per a una festa ben grossa?

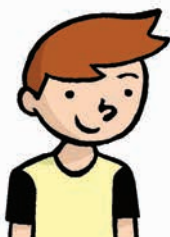
La Yasmina, el Jordi i la Belinda estan entusiasmats: d'aquí dos dies comença la Festa Major! A la porta de l'escola hi ha un cartell que ho anuncia.

Mirant-lo atentament descobreixen una informació que els desperta la curiositat: "Activitats de **cultura popular i tradicional**". I es pregunten: *Què és això? Què es fa en aquestes activitats? Seran divertides?*

Què n'opineu, què en sabeu, quines activitats creieu que són? Parleu en veu alta, segur que entre tots ho descobrireu.

Com vosaltres, en Jordi, la Belinda i la Yasmina han compartit les seves impressions i arriben a aquestes conclusions. Paeu atenció en el que diuen i relacioneu-ho amb les imatges que trobareu més avall.

Jordi

És clar! A la Festa Major hi ha activitats que fa anys i panys que es fan. La meua àvia, de petita, ja ballava sardanes. Però no són pas passades de moda, perquè s'han anat modernitzant.

Belinda

Aquestes activitats les preparen els veïns i les veïnes. I en muntar-les, pensen en tothom. S'hi han d'esforçar molt perquè surtin bé, però la feina entre tots sempre dona més satisfacció.

Són activitats divertides, que sempre es viuen amb altra gent. Participant-hi sentim que formem part d'un mateix grup, que és propi i representatiu del lloc on vivim, amb el qual compartim moments emocionants.

Yasmina

Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Pep Herreró

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. 18.597

Colla castellera de Gràcia

Pep Herreró

Pep Herreró

Què fa especial la festa?

Tenint en compte el que heu comentat fins ara, reviseu aquestes activitats que trobem sovint a les celebracions de Festa Major.

1. Per què considereu que són activitats de cultura popular i tradicional? Per què creieu que es fan?
2. Qui hi participa?
3. Què creus que se sent quan hi participem?

Fer córrer un drac que treu foc pels queixals	☐	☐	☐
Descarregar un castell humà	☐	☐	☐
Ballar al voltant d'un gegant	☐	☐	☐
Ballar en rotllana a ritme de cobla	☐	☐	☐

La Belinda, el Jordi i la Yasmina ara ho tenen més clar: les activitats de cultura popular i tradicional són un dels ingredients més característics de les Festes Majors de Barcelona. Són emocionants, engrescadores i apleguen tothom i fan que petits i grans ens sentim part d'un mateix grup. A més, ens permeten formar part de l'espectacle i ser protagonistes d'una festa que diu molt de nosaltres i del lloc on vivim.

Els nostres amics estan molt animats i cadascun d'ells ja s'imagina formant part d'una de les colles que s'encarreguen de preparar les activitats de cultura popular i tradicional.

Jordi

Belinda

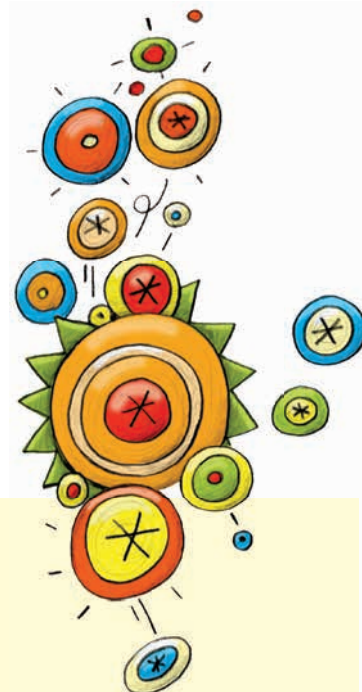
Yasmina

I tu, com la faries?

Ara imaginem-nos que farem un intercanvi amb nens i nenes d'un país ben llunyà que mai han vingut a Barcelona. I haurem de preparar una senzilla representació per explicar als visitants qui som, què ens caracteritza, com ens definim i quins són els nostres valors.

Feu-vos les preguntes següents:

- **Quines activitats pròpies del vostre barri, poble o ciutat sentiu pròximes a vosaltres i creieu que us representen?**

- **Què us pot aportar el fet de participar en algunes d'aquestes activitats?**
Per exemple: el sentiment de pertànyer a un grup, la generositat, l'esforç, la convivència, el treball en equip, el respecte, la solidaritat...

- **Penseu quina manifestació de cultura popular i tradicional us pot ajudar a explicar aquests valors. I per què considereu que és la que millor ho pot fer.**

I ara, mans a l'obra: cal assajar una representació, una posada en escena en què a través del vostre moviment i del teatre expliqueu tot el que creieu que és important destacar.

Curts i llargs a pas de sardana

Molt aviat tindreu l'oportunitat de descobrir una dansa en què totes les persones que participen ballen a un mateix ritme i moviment: la sardana.

Les danses, com la música i les cançons, formen part de la cultura popular, aquella que passa de generació en generació, i ens permeten fer celebracions i sentir-nos protagonistes de la festa.

Són molts els balls que ens acompanyen des de fa molt i molt de temps. Aquí en teniu una mostra, a veure si identifiqueu de quin ball es tracta:

1. En rotllana i agafats de les mans, els dansaires segueixen el ritme de la música a passos llargs i curts. La tenora, el flabiol i el contrabaix els acompanyen.
2. Els gitans i les gitanes van teixint trenes i cordons amb vetes de colors tot movent-se al ritme de les cançons.
3. Els dansaires piquen amb els seus bastons els dels altres al ritme de la gralla, els tabals o el sac de gemecs.
4. Amb picarols als camals i les faldilles, els dansaires boten i repiquen perquè el soroll festegi l'inici de la festa o un esdeveniment important i digne d'alegria.

La sardana

Pep Herrero

Ball de cascavells

Esbart folklòric d'Horta

Ball de bastons

Pep Herrero

Ball de gitanes

Aixiu Fotogràfic de BCN

Per què i quan creieu que es ballen aquestes danses? En coneixeu cap altra?

La sardana

I ara concentrem-nos en la sardana. Descubrim què en sabem!
Reviseu aquestes informacions, a veure si són **certes (C)** o **falses (F)**.
Si no ho teniu clar investigueu una mica, segur que en trobareu molta informació:

Per ballar una sardana necessites formar un grup de com a mínim cinc persones.

Qualsevol persona pot afegir-se a la rotllana en qualsevol moment del ball.

Quan balles la sardana has de seguir sempre un ritme lent.

La música de la sardana ha de ser interpretada per una cobla.

Quan la balles sempre has de tenir els braços ben amunt, no es poden abaixar mai.

Al final de la sardana has d'avançar els braços cap al mig de la rotllana en senyal de comiat.

Déu n'hi do, quantes coses sabeu ja de les sardanes. I aviat n'aprendreu moltes més.

■ Al taller de les Cases de la Festa descobrireu més detalls sobre aquesta dansa i podreu ballar al ritme de la sardana amb tots els companys de classe!

ANNEX 2

Recursos

Cicle mitjà i cicle superior
d'educació primària

**Fes teva
la cultura
popular**

Cultura popular i valors

Publicacions:

- Bargalló, Josep. *Cultura popular, cultura nacional. Elogi de la diversitat i la interculturalitat* (Reflexions a l'entorn de l'estructuració d'un model festiu i simbòlic plural). Disponible en línia a: <http://www.festes.org/arxius/elogidiversitat.pdf> [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Quintana, Jordi; i Jordi Cerdà. "Cultura popular, cultures populars i escola", *Perspectiva escolar*, núm. 293, p. 2-9, 2005. Disponible també en línia a: http://www.ub.edu/ntae/jquintana/articles/QuintanaCerdà_culturesPE.pdf [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Quintana, Jordi; i Jordi Puig. *Les Cases de la Festa a Barcelona: imatgeria, foc i música*, col. Quaderns del Consell de Coordinació Pedagògica, núm. 6, ed. Institut Municipal d'Educació de Barcelona, 2013.
- Soler, Joan. *Enciclopèdia de la Fantasia Popular Catalana*. Barcelona, Barcanova, 1998.
- Soler, Joan. *Cultura popular tradicional*. Barcelona, Pòrtic, 2001.
- Soler, Joan (dir.). *Tradicioniari. Enciclopèdia de la cultura popular de Catalunya*. Vol 4. La festa. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2005.
- Soler, Joan. "Apunts sobre la cultura popular a l'escola". *Escola Catalana*, vol. 45, núm. 466, p. 15-16, 2010. Disponible també en línia a: <http://www.omnium.cat/ca/article/apunts-sobre-la-cultura-popular-a-l-escola-3983.html> [Consulta: 18 de desembre del 2012].

Recursos audiovisuals:

- "El valor de la cultura popular", programa radiofònic de Catalunya Ràdio, 15 d'agost del 2012: <http://www.catradio.cat/reproductor/658113>. [Consulta: 18 de desembre del 2012].

La sardana

Recursos audiovisuals

- Sardanes. Programa radiofònic a Catalunya Ràdio: <http://www.catradio.cat/seccio/584/So-de-cobla-%28temporades-anteriors%29/programa/585/Sardanes>. [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- "Petita història de la sardana i la cobla a Catalunya", programa *Nydia*, Televisió de Catalunya: <http://www.youtube.com/watch?v=NiiFVvmUUnM>. [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Sardana, dansa nacional de Catalunya?, programa de Televisió de Catalunya: <https://www.youtube.com/watch?v=5QCx8JVtcb0> [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Portal "Sardana" a la Viquipèdia: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Portal:Sardana> [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Per ensenyar els punts lliures: [Consulta: 18 de desembre del 2012].
 - <http://www.youtube.com/watch?v=qAPr7oV0Vhg>
 - <http://www.youtube.com/watch?v=r-JzpPzT4G4>
 - <http://www.youtube.com/watch?v=VvPrVIBc1Mk>
 - <http://www.youtube.com/watch?v=XehYUbdUCr8>

- Sardanes a ritme de melodies modernes [Consulta: 18 de desembre del 2012].
 - Música Indiana Jones: http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=XvJS1CD8ZhI#!
 - Música The Beatles: <http://www.youtube.com/watch?v=7esrPXViS2U>
 - Música Shakira: <http://www.youtube.com/watch?v=tPX0Oc0E5cY>
 - Música Michel Teló: <http://www.youtube.com/watch?v=KD7RbcRXWoA>

Publicacions:

- Ayats, Jaume [dir.]; Montserrat Cañellas; Gianni Ginesi; Jaume Nonell; i Joaquim Rabasseda. *Córrer la sardana: balls, joves i conflictes*. Barcelona, Rafael Dalmau editors, 2006. A Edu3.cat teniu disponible en línia una anàlisi de la mà dels autors: http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=26022 [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Godoy i Tomàs, Joan de la Creu. *Les respostes a la música : audicions i recursos didàctics sobre la sardana, la música per a cobla i la cançó popular*. Barcelona, Dinsic, 2005. Llibre + 1 disc sonor (CD).

Lletres:

- Llistat de sardanes amb lletra. Disponible en línia: <http://sardanista.cat/boigperlasardana/llicitat.asp?sql=x&criteri=1&id2=4> [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- *La Santa Espina*: http://ca.wikipedia.org/wiki/La_Santa_Espina [Consulta: 18 de desembre del 2012].

Poesia:

- "La sardana", de Joan Maragall. Disponible en línia a: http://ca.wikisource.org/wiki/Visions_%26_Cants/La_sardana [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- "M'agrada sentir la sardana de lluny", de Josep Maria de Sagarra. Lectura disponible en línia a: <http://www.goear.com/listen/9c38517/magrada-sentir-la-sardana-de-lluny-josep-maria-de-segarra> [Consulta: 18 de desembre del 2012].

Recursos lúdics:

- Sidokus sardanistes: <http://www.sidokus.com/index.php?idioma=0>. [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Auca de la sardana: <http://www.rodolins.cat/pages/simbols/sardana2.html>. [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Webquestes i caceres del tresor: http://www.phpwebquest.org/catala/webquest/soporte_tabbed_w.php?id_actividad=3144&id_pagina=1 [Consulta: 18 de desembre del 2012].

Recursos sobre altres manifestacions de cultura popular

- Calendari 2012 de tradicions i costums. Generalitat de Catalunya: http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/CPCPTC/Documents_Estatics/PU_Publicacions/SD_calendari2012_tot.pdf [Consulta: 18 de desembre del 2012].
- Diversos autors. *Festes tradicionals de Catalunya*. Barcelona, Llabor, 1978.
- Capmany i Farrés, Aureli. *Costums i tradicions catalanes*. Barcelona, 1982.

I a <http://www.bcn.cat/casesdelafesta/educacio> podeu consultar activitats, espais i recursos relacionats.

Curts i llargs
a pas de sardana

Cicle mitjà i cicle superior
d'educació primària

**Fes teva
la cultura
popular**

Projecte didàctic: **Marinva, joc i educació**

Il·lustracions: **Lluís Cadafalch**

Disseny gràfic: **Fons Gràfic**

Fotografies: **diversos autors**

Assessorament pedagògic i implementació del programa educatiu: **Fragment, serveis culturals**

Producció i coordinació: **Servei de Cultura Popular de l'Institut de Cultura de Barcelona**

Copyright: **Marinva, joc i educació i ICUB-Ajuntament de Barcelona**